

پیش‌بینی رابطه سبک‌های دلبستگی با گرایش به مواد مخدر در دانشجویان پسر
دانشگاه فرهنگیان کردستان
سیف‌اله رحمانی^{۱*}، آروین احمدی^۲ و فرزاد شریفی‌چالگه^۳

Predicting the Relationship between Attachment Styles and Inclination towards
Drug Use among Boy Students in Farhangian University of Kurdistan

Seifollah Rahmani^{1*}, Arvin Ahmadi², and Farzad Sharifi Chalgeh³

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۴/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۱/۰۸

Abstract

Consuming drug and addiction as one of the important social psychiatric damages in the present century, threatens various groups specially the youth and college students. The aim of the present experiment was to check relationship between attachment styles and tendency towards drug use in male students of Farhangian university of Kurdistan. This research is a descriptive-correlational study. Statistical population of this experiment consisted of all male students of Farhangian university in 2014-2015 academic year. 294 students were chosen based on Morgan Table and Cochran formula as the statistical sample. To collect data, Hazan and Shaver's Adult Attachment Scale and Farjad et al's Scale of Tendency towards Addiction were used. The findings indicated that there is no relationship between tendency to addiction with secure attachment style ($P>0.05$) but there is a significant and positive relationship between tendency to addiction and insecure, ambivalent, and avoidance attachment styles ($P<0.05$). Based on the findings, it can be concluded that by increasing secure attachment tendency of the families with children tendency we can reduce the students' tendency towards drug use. Also, the higher the amount of attachment tendency towards the ambivalent insecure attachment, the higher the tendency to addiction.

Keywords: Attachment Styles; Tendency to Drug Abuse; Addiction

چکیده

مصرف مواد مخدر و اعتیاد به آن به عنوان یکی از مهم‌ترین آسیب‌های روانی - اجتماعی قرن حاضر، اقشار مختلف خصوصاً جوانان و دانشجویان را همواره در معرض تهدید قرار می‌دهد. هدف از پژوهش حاضر، بررسی رابطه بین سبک‌های دلبستگی با گرایش به مصرف مواد در دانشجویان پسر دانشگاه فرهنگیان کردستان است. این پژوهش از نوع توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری آن کلیه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان کردستان در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ بوده‌اند که با استفاده از جدول مورگان و فرمول کوکران، ۲۹۴ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از مقیاس دلبستگی بزرگسالان هازن و شیور و مقیاس گرایش به اعتیاد فرجاد و همکاران استفاده گردید. نتایج پژوهش نشان داد که بین گرایش به اعتیاد با سبک دلبستگی ایمن، رابطه معنادار ($P>0.05$) وجود ندارد؛ اما با سبک‌های دلبستگی ناایمن دوسوگرا و اجتنابی، رابطه مثبت و معنادار ($P<0.05$) وجود دارد. با توجه به یافته‌های به‌دست آمده با افزایش دلبستگی ایمن خانواده‌ها با فرزندان می‌توان میزان گرایش به مصرف مواد را در دانشجویان کاهش داد. همچنین هر اندازه میزان دلبستگی به سمت دلبستگی ناایمن دوسوگرا سوق یابد، میزان گرایش به اعتیاد نیز افزایش می‌یابد.

واژه‌های کلیدی: سبک‌های دلبستگی، گرایش به مصرف مواد مخدر، اعتیاد

1. Instructor, Ph.D. Farhangian University, Tehran, Iran
2. M. A. student of educational psychology, Payam Noor University, Sanandaj Branch, Kurdistan, Iran
3. M. A. student of educational psychology, Islamic Azad University, Saghez Branch, Kurdistan, Iran

*Corresponding Author, Email: seif-rahmani@yahoo.com

۱. مربی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
  ۲. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه پیام نور، واحد سنندج، کردستان، ایران
  ۳. دانشجوی کارشناسی ارشد علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد سقز، کردستان، ایران
- * نویسنده مسئول:

مقدمه

اعتیاد پدیده‌ای است که از زمان‌های دور دامنگیر جامعه بشری بوده و در حال حاضر نیز با گذشت زمان و پیشرفت‌هایی که در جهان حاصل شده است، همچنان یکی از معضله‌های مهم اکثر کشورها محسوب می‌شود. طبق تعریف سازمان جهانی بهداشت^۱، هر ماده‌ای که پس از وارد شدن به درون بدن بتواند بر یک یا چند عملکرد مغز تأثیر گذارد، ماده مخدر است. مواد مخدر که روزگاری تنها توسط کهنسالان استعمال می‌شد و نزد بسیاری مردم پدیده مذمومی بود، امروزه در بین قشر جوان و دانشجویان، رو به افزایش است (لاله، ۲۰۰۰؛ به نقل از رضاخانی مقدم، شجاعی‌زاده، لشگرآرا، صفری، سوادپور، و صحبت زاده، ۱۳۹۱). از جمعیت ۶۳۸۹ میلیون نفر در جهان، تعداد ۲۰۰ میلیون نفر، حداقل یک‌بار در طول سال، مواد مخدر غیرقانونی مصرف می‌کنند و ۲۵ میلیون نفر، معتاد به مواد مخدر غیرقانونی هستند. قاره آسیا ۵۴ درصد، اروپا ۲۵ درصد، آمریکا ۱۴ درصد، آفریقا ۶ درصد و قاره اقیانوسیه یک درصد از مصرف‌کنندگان تریاک و مشتقات آن را در خود جای داده‌اند. افغانستان، ۸۱ درصد از مجموع زمین‌های زیرکشت خشخاش در جهان را به خود اختصاص داده است (اخترمحققی، ۲۰۰۷؛ به نقل از رضاخانی مقدم و همکاران، ۱۳۹۱). از طرفی، هم‌جواری با بزرگ‌ترین تولیدکننده مواد مخدر در جهان با مرز مشترکی به طول ۹۳۶ کیلومتر، همواره موجب تحمیل خسارت‌های بی‌شمار مادی و معنوی به ساختارهای مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به کشورمان گردیده است (جزی و نوربخش، ۲۰۰۵؛ به نقل از رضاخانی مقدم و همکاران، ۱۳۹۱).

اعتیاد و سوء مصرف مواد، نتیجه عوامل اجتماعی و خانوادگی است (لی‌بون، باسیوکس، استریل، تکو، و هانسن^۲، ۲۰۰۴؛ گلانتز^۳، ۲۰۰۶؛ به نقل از حسینی‌المدنی، کریمی، و بهرامی، ۱۳۹۱). همچنین پژوهش‌ها در این زمینه حاکی از آن است که عوامل شخصیتی متعددی در گرایش به مصرف مواد، دخیل هستند (به‌عنوان مثال هوسانگ و چاسین^۴، ۱۹۹۴؛ کرامر^۵، ۲۰۰۰؛ نیکل و ایگل^۶، ۲۰۰۶؛ به نقل از باقری، آزادفلاح، و فتحی‌آشتیانی، ۱۳۹۲).

یکی از این عوامل احتمالی مؤثر در گرایش به مواد مخدر، «سبک‌های دلبستگی»^۷ است. دلبستگی عبارت است از موقعیتی عمیق و پایدار زیستی، روان‌شناختی و اجتماعی که بر اساس ارتباط میان کودک و مراقبان او در سال‌های اولیه زندگی شکل می‌گیرد. طرفداران این نظریه معتقدند که به احتمال زیاد، سبک دلبستگی کودک بر اساس الگوهای فعال درونی از خود و نگاره‌های دلبستگی تا بزرگسالی ادامه می‌یابد و در روابط بزرگسالی منعکس می‌شود. پژوهش‌های

1. World Health Organization
2. LeBon, Basiux, Stree, Tecco, & Hansenne
3. Glanter
4. Hussong & Chassin
5. Cramer
6. Nikel & Egle
7. attachment styles

زیادی نشان داده‌اند که سبک‌های دلبستگی در گرایش‌های شخصی و شکل‌گیری شخصیت، یک تعیین‌کننده مهم است (فنی^۱، ۱۹۹۹؛ کلوهنن^۲ و همکاران، ۱۹۹۸؛ به نقل از بهاری و شیرخانی، ۱۳۸۸). عدم تکوین دلبستگی به یک یا چند فرد مهم در سال‌های اول زندگی با ناتوانی خود در برقراری روابط نزدیک با دیگران در بزرگسالی ارتباط دارد (هازن و شیور^۳، ۱۹۹۸؛ به نقل از بهاری و شیرخانی، ۱۳۸۸). به عقیده بالبی همهٔ کودکان بهنجار، احساس دلبستگی پیدا می‌کنند و دلبستگی شدید، شالودهٔ رشد عاطفی و اجتماعی سالم در دوران بزرگسالی را پی‌ریزی می‌کند. یافته‌های بالینی، مصرف بیشتر مواد مخدر را بین اعضا خانواده‌هایی که فاقد روابط صمیمی والدین-فرزندان بوده و پیوندهای ایمن را تجربه نکرده‌اند، تأیید می‌کند (بشارت و همکاران، ۲۰۰۷؛ جسور^۴، ۱۹۹۷؛ کندال^۵، ۱۹۹۸؛ به نقل از بشارت، نوربخش، رستمی، و فراهانی، ۱۳۹۱).

به عقیده کوک^۶ (۱۹۹۲) دلبستگی ضعیف در دوران کودکی باعث قرار گرفتن کودک در خطر مصرف مواد می‌شود. کاسل^۷ و همکاران با بررسی سبک‌های دلبستگی ۲۱۲ دانشجو در شیکاگو نشان دادند که سبک‌های دلبستگی بزرگسالان بر روی مقدار مصرف الکل و سیگار تأثیر دارد و مصرف مواد موجب اختلال در نگرش‌ها و عزت نفس می‌شود (کاسل و همکاران، ۲۰۰۷؛ به نقل از ابوالقاسمی، محمودی و سلیمانی، ۱۳۸۸). بر اساس پژوهش‌های (بالبی، هازن، شیور، اینزورث^۸، بهلر^۹، واترز^{۱۰} و وال^{۱۱}؛ به نقل از امانی و مجذوبی، ۱۳۹۰) با بازنگری مطالعات دلبستگی کودک به منظور تعریف فرایند دلبستگی، سه سبک ایمن^{۱۲}، نایمن دوسوگرا^{۱۳}، نایمن اجتنابی^{۱۴} را برای بزرگسال تعریف کردند:

۱. سبک ایمن: افرادی که از سبک دلبستگی ایمن برخوردارند دارای هوش هیجانی بالایی بوده و می‌توانند به مدیریت هیجان‌ها پرداخته و به تصمیم‌گیری مؤثر در زندگی دست زده و توان مقابله با تنیدگی‌ها را به طور اثربخش داشته باشند (شعبی، ۱۳۹۴). افراد ایمن در برقراری روابط صمیمی راحت هستند؛ تمایل دارند برای دریافت حمایت به دیگران وابسته باشد و اطمینان دارند که دیگران آنها را دوست دارند. چهره‌های دلبستگی خود را به عنوان افرادی گرم توصیف می‌کنند و تصویری مثبت از خود و دیگران دارند (احدی، ۱۳۸۸؛ بیرامی، حشمتی، محمدپور، غلامزاده، استادحسنلو، و

1. Fenny
2. Klohnen
3. Hazan & Shaver
4. Jusur
5. kandel
6. Cook
7. Kassel
8. Ainsworth
9. Bohler
10. Waters
11. Wall
12. secure
13. ambivalent
14. avoidant

مسلمی فر، ۲۰۱۲). فرد با دل‌بستگی ایمن، مراقب خود را قابل دسترس می‌داند و خودش را به صورت مثبت تجربه می‌کند (بالبی، ۱۹۹۸؛ به نقل از نظری چگنی، بهروزی، شیخ‌شهبانی‌هاشمی و مهربابی‌زاده‌هنرمند، ۱۳۹۱). فقدان دل‌بستگی ایمن به اختلال سلوک، اضطراب، پرخاشگری، افت تحصیلی، اعتیاد، نقص در مهارت‌های اجتماعی و سازگاری ضعیف منجر می‌شود (سانتراک^۱، ۲۰۰۵؛ ۲۰۰۵؛ به نقل از حسین‌المدنی و همکاران، ۱۳۹۱). همچنین در تحقیقی (کندل، ۱۹۸۰؛ به نقل از خسروشاهی و همکاران، ۱۳۸۹) نشان دادند که مصرف مواد در بین اعضای خانواده‌هایی که فاقد روابط صمیمی والدین با فرزندان‌شان بودند و پیوندهای ایمن را تجربه نکرده‌اند، بیشتر است.

۲. سبک نایمن دوسوگرا: این افراد به برقراری روابط نزدیک، تمایل شدیدی دارند؛ اما در عین حال، بسیار نگران طرد شدن هستند. پذیرش از طرف دیگران را شرط لازم برای داشتن احساس خوب نسبت به خود می‌دانند. این افراد تصویری منفی از خود و نگرشی مثبت به دیگران دارند (احدی، ۱۳۸۸).

۳. سبک نایمن اجتنابی: برای این دسته افراد، مسئله ارزشمند، خوداتکایی است. زمانی که احتمال می‌رود از طرف دیگران طرد شوند با انکار نیاز دل‌بستگی، سعی در حفظ تصویر مثبت از خود دارند (احدی، ۱۳۸۸). این دسته از افراد به‌سختی به دیگران اعتماد می‌کنند و راحت با آنها صمیمی نمی‌شوند؛ همچنین به خود اجازه نمی‌دهند که با دیگران از نظر عاطفی خو بگیرند (شهید، پاکدامن، توکلی، اسدی، سیاوشی، میری، و شیرعلیپور، ۲۰۱۱).

پژوهش‌های کاسل، واردل^۲ و رابرتس^۳ (۲۰۰۷) نشان می‌دهد که بین سبک‌های دل‌بستگی نایمن و مصرف مواد، به‌خصوص الکل، رابطه تنگ‌انگی وجود دارد (ویریزیکوسکا، گلوگوسکا، و میکی‌ویکز^۴، ۲۰۱۴؛ مک‌نالی^۵، ۲۰۰۳؛ کاسپرس^۶ و همکاران، ۲۰۰۵؛ به نقل از ابوالقاسمی و همکاران، ۱۳۸۸). در واقع، این یافته‌ها به اهمیت سبک‌های دل‌بستگی در بزرگسالان به‌عنوان عامل خطری برای مصرف مواد اشاره می‌کنند. گرچه برخی پژوهش‌ها نشان داده‌اند که بین صفات سبک‌های دل‌بستگی در مصرف‌کنندگان مواد و غیرمصرف‌کنندگان تفاوت وجود دارد؛ اما میزان اهمیت هرکدام از این صفات در پیش‌بینی مصرف مواد و نقش همه این صفات در پیش‌بینی گرایش به عضویت در گروه‌های معتاد، نامشخص است. بنابراین این پژوهش با هدف پاسخگویی به این سؤال انجام یافته است که آیا تمایل به مصرف مواد مخدر را می‌توان براساس متغیرهای دل‌بستگی (ایمن، نایمن اجتنابی و نایمن دوسوگرا) ادراک شده تبیین کرد؟

1. Santrock
2. Wardle
3. Roberts
4. Wyrzykowska, glogowska, & mickiewicz
5. McNally
6. Caspers

روش‌شناسی

این پژوهش از نوع توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش، دانشجویان پسر مقطع کارشناسی دانشگاه فرهنگیان استان کردستان در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ بودند که با استفاده از جدول مورگان و فرمول کوکران در بین ۱۲۵۰ دانشجو (کل دانشجویان)، ۲۹۴ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. به‌طور تصادفی، در میان آنها پرسشنامه سبک‌های دل‌بستگی بزرگسالان هازن و شیور و پرسشنامه میزان گرایش به اعتیاد فرجاد و همکاران (به نقل از میرحسامی، ۱۳۸۸) توزیع شد. داده‌ها نیز به دو روش رگرسیون همزمان و گام به گام تحلیل شدند.

ابزارهای سنجش:

۱. پرسشنامه سبک‌های دل‌بستگی بزرگسالان هازن و شیور: این مقیاس توسط هازن و شیور (۱۹۸۷) ساخته شده و در ایران توسط رحیمیان‌بوگر (۱۳۸۳) بر روی پرستاران بیمارستان‌های دولتی شهر اصفهان هنجاریابی شده است. این پرسشنامه دارای ۱۵ گویه است که به هر یک از سه سبک دل‌بستگی ایمن، نایمن دوسوگرا و نایمن اجتنابی، ۵ گویه تعلق می‌گیرد (هازن و شیور، ۱۹۸۷، به نقل از رحیمیان‌بوگر، ۱۳۸۳). نمره‌گذاری در مقیاس لیکرت از هرگز (نمره ۰) تا تقریباً همیشه (نمره ۴) صورت می‌گیرد. نمرات خرده مقیاس‌های دل‌بستگی توسط میانگین ۵ سؤال هر خرده مقیاس به دست می‌آید. بر اساس تحلیل عامل پرسشنامه هازن و شیور (۱۹۸۷) توسط کولینز و رید^۱ (۱۹۹۰) سه عامل عمده دل‌بستگی ایمن، نایمن اجتنابی و نایمن دوسوگرا استخراج می‌شود که توسط پژوهشگران به عنوان ظرفیت پیوستن به روابط صمیمی و نزدیک تفسیر می‌شود. هازن و شیور، پایایی بازآزمایی کل این پرسشنامه را ۰/۸۱ و پایایی با آلفای کرونباخ را ۰/۷۸ به دست آوردند. کولینز و رید هم پایایی بالایی با آلفای کرونباخ ۰/۷۸ در مورد این ابزار به دست آوردند. هازن و شیور (۱۹۸۷) روایی صوری و محتوایی را خوب و روایی سازه آن را در حد بسیار مطلوب، گزارش نمودند. پایایی آلفای کرونباخ این پرسشنامه در پژوهش رحیمیان‌بوگر (۱۳۸۳) برای کل آزمون، سبک ایمن، نایمن دوسوگرا، سبک نایمن اجتنابی به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۷۷ و ۰/۸۳ و ۰/۸۱ به دست آمد که پایایی مطلوبی را نشان می‌دهد. علاوه بر این، اعتبار محتوایی و صوری آن توسط چند تن از متخصصان روانشناسی (استادان دانشگاه اصفهان) مورد تأیید قرار گرفته است (به نقل از رحیمیان‌بوگر، ۱۳۸۳).

۲. پرسشنامه میزان گرایش به اعتیاد: این پرسشنامه دارای ۱۶ سؤال است و هدف کلی آن بررسی میزان تمایل به اعتیاد از سه بعد اجتماعی، فردی و محیطی در افراد مختلف می‌باشد. این پرسشنامه به صورت محقق‌ساخته و با استفاده از برخی منابع علمی از قبیل فرجاد و همکاران (به نقل از میرحسامی، ۱۳۸۸) طراحی گردیده است. سؤالات از خیلی کم (نمره ۱) تا خیلی زیاد (نمره ۵)

نمره‌گذاری می‌شود و دامنه کلی امتیازات از ۱۶ تا ۸۰ است و هرچه امتیاز بیشتر باشد بیانگر میزان تمایل بیشتر است. آلفای کرونباخ این پرسشنامه برابر ۰/۷۹ است.

یافته‌ها

سؤال پژوهش: آیا تمایل به مصرف مواد مخدر را می‌توان براساس متغیرهای دلبستگی (ایمن، نایمن اجتنابی و نایمن دوسوگرا) ادراک شده تبیین کرد؟
در پژوهش حاضر، بررسی موردی اعضای نمونه نشان داد ۴۵ درصد نمونه دارای سبک دلبستگی ایمن، ۲۲/۷ درصد نایمن اجتنابی، ۱۸/۷ درصد نایمن دوسوگرا و ۱۳/۳ درصد مشکوک (دو نوع سبک را به خود اختصاص داده بودند) بودند و همچنین بررسی پرسشنامه میزان گرایش به اعتیاد نشان داد ۱۰ درصد نمونه بالاتر از ۵۰ درصد و ۹۰ درصد نمونه، پایین‌تر از ۵۰ درصد به مصرف مواد مخدر گرایش داشتند. قبل از انجام آزمون رگرسیون لازم است میزان همبستگی بین متغیرهای پژوهش محاسبه شود. جدول (۱) نتایج همبستگی پیرسون بین سبک‌های دلبستگی و میزان گرایش به مواد مخدر را نشان می‌دهد.

جدول (۱) همبستگی بین متغیرهای گرایش به مواد مخدر با مؤلفه‌های سبک‌های دلبستگی

ویژگی‌ها	سبک ایمن	سبک نایمن دوسوگرا	سبک نایمن اجتنابی
گرایش به ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۷۲	۰/۷۳**	-۰/۱۳*
مواد مخدر مقدار P	۰/۲۱	۰/۰۰۱	۰/۰۲

*: $P < 0/05$ **: $P < 0/01$

طبق جدول (۱)، میزان همبستگی بین گرایش به مواد مخدر با سبک دلبستگی ایمن -۰/۷۲، با سبک دلبستگی نایمن دوسوگرا ۰/۷۳ و با سبک دلبستگی نایمن اجتنابی -۰/۱۳ است که سبک دلبستگی نایمن دوسوگرا در سطح ($P < 0/01$) و سبک دلبستگی نایمن اجتنابی در سطح ($P < 0/05$) معنی‌دار بوده است. اما سبک دلبستگی ایمن با میزان تمایل به مواد مخدر، رابطه معناداری نداشته است ($P > 0/05$).

جدول (۲) خلاصه تحلیل رگرسیون چندگانه همزمان برای پیش‌بینی گرایش به مواد مخدر بر اساس

سبک‌های دلبستگی

متغیر	B	خطای معیار	Beta	T	P
دلبستگی نایمن اجتنابی	-۰/۴۶	۰/۰۶۱	-۰/۰۳۰	-۰/۷۴۳	۰/۴۵۸
دلبستگی ایمن	-۰/۵۰	۰/۰۸۸	-۰/۰۲۳	-۰/۵۶۶	۰/۵۷۲
دلبستگی نایمن دوسوگرا	۱/۷۶۵	۰/۰۹۷	۰/۷۳۱	۱۸/۱۵۸	۰/۰۰۰۱

جدول (۳) رگرسیون متغیر ملاک (گرایش به مواد مخدر) روی متغیر پیش‌بین معنادار (دلبستگی نایمن دوسوگرا)

گرایش به مواد مخدر						
P	T	Beta	B	R ^۲ تعدیل شده	R ^۲	R
۰/۰۰۰۱	۱۸/۱۵۸	۰/۷۳۱	۱/۷۶۵	۰/۵۴۰	۰/۵۴۴	۰/۷۳۸

دلبستگی نایمن
دوسوگرا

جدول (۴) نتایج تحلیل واریانس یکراهه برای ارزیابی خطی بودن رابطه سبک‌های دلبستگی با گرایش به مواد مخدر به روش گام به گام

سطح معناداری (p)	F	میانگین مجذورات (ms)	درجات آزادی (df)	مجموع مجذورات (ss)	مدل
۰/۰۰۰۱	۳۴۶/۰۱۴	۶۷۸۶/۷۵۰	۱	۶۷۸۶/۷۵۰	رگرسیون
		۱۹/۶۱۴	۲۹۱	۵۷۰۷/۶۹۳	باقیمانده
			۲۹۲	۱۲۴۹۴/۴۴۳	کل

طبق جدول (۴) نتایج به‌دست آمده از تحلیل رگرسیون به دو روش همزمان و گام به گام نشان می‌دهد که سبک‌های دلبستگی با گرایش به اعتیاد، رابطه خطی دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف کلی این پژوهش، بررسی سبک‌های دلبستگی به عنوان یکی از متغیرهای پیش‌بین در وابستگی به مواد مخدر در دانشجویان بود که نتایج پژوهش نشان داد بین سبک‌های دلبستگی و گرایش به مصرف مواد مخدر رابطه وجود دارد؛ بدین صورت، افرادی که سبک دلبستگی ایمن دارند نسبت به افراد دارای سبک دلبستگی نایمن، گرایش کمتری به مصرف مواد مخدر از خود نشان می‌دهند؛ از طرفی، گرایش به اعتیاد با سبک دلبستگی ایمن، رابطه منفی و معنادار ($P > 0.05$)؛ با سبک دلبستگی نایمن اجتنابی، رابطه مثبت و معنادار ($P < 0.05$) و همچنین با سبک دلبستگی نایمن دوسوگرا رابطه مثبت و معنادار ($P < 0.01$) دارد. پژوهش حاضر نشان داد که سبک‌های دلبستگی نایمن با میزان گرایش به اعتیاد، رابطه معنادار دارند. همچنین مشخص شد که نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش بهادری خسروشاهی، هاشمی‌نصرت‌آباد، و بیرامی (۱۳۸۹) که رابطه مثبت و معنادار را بین سبک‌های دلبستگی نایمن و مصرف مواد نشان دادند، مطابقت دارد. همچنین در این پژوهش نشان داده شد که سبک دلبستگی نایمن دوسوگرا رابطه معنادار با مصرف مواد مخدر در بین دانشجویان دارد که نتیجه به‌دست آمده با پژوهش (محمدزاده، خسروی و رضایی، ۱۳۹۱)

همخوانی دارد. یافته دیگر این پژوهش حاکی از تفاوت معنادار بین نمره P سبک دلبستگی ایمن با سبک دلبستگی ناایمن دوسوگرا بود. در کل، یافته‌های این پژوهش با نتایج تحقیقات کاسپرس، کادورت^۱، داگلاس^۲، یاکوس^۳ و تراتمن^۴ (۲۰۰۵)؛ مک‌نالی، پالفای، لوین و مور^۵ (۲۰۰۳)؛ و ثوربرگ و لیورز^۶ (۲۰۰۵) همخوانی دارد. در تمامی این پژوهش‌ها مصرف‌کنندگان مواد، مشکلات عدیده‌ای را در رشد سالم دلبستگی (ایمن) و نیز ارتباط با نزدیکان از خود نشان داده‌اند و اغلب الگوهایی از دلبستگی ناایمن بزرگسالی را بروز داده‌اند.

در خصوص تبیین نتایج حاصل از این پژوهش می‌توان گفت که کم‌توجهی و عدم مراقبت لازم در دوران کودکی و نوجوانی، کمبودهای تجربه شده، احساس تنهایی و اندوه، احساس خصومت و عدم توانایی در برقراری ارتباط، فرد را به سوی مواد سوق می‌دهد (فتحی و معرابی زاده، ۲۰۰۸؛ به نقل از خسروی و همکاران، ۱۳۹۱) یعنی تأثیر مواد مخدر فرد را به کشف این مسئله هدایت می‌کند که وی قادر است درد و اندوه خویش را که نتیجه شکست و ناکامی در ارتباط ایمنی بخش است به کمک مواد مخدر تحت تأثیر قرار دهد و بدین‌وسیله شرایط روحی خود را دگرگون کند (خسروی و همکاران، ۱۳۹۱).

در پایان می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که سوء مصرف مواد، نتیجه ترکیبی از عوامل گوناگون است که مهم‌ترین آنها کمبود یا فقدان نشانه‌های رفتاری دلبستگی ایمن در دانشجویان است و هر چه روابط صمیمی با خانواده بیشتر باشد، میزان گرایش به مصرف مواد مخدر کاهش می‌یابد و همچنین هر اندازه میزان دلبستگی به سمت دلبستگی ناایمن دوسوگرا سوق یابد، میزان گرایش به اعتیاد نیز افزایش می‌یابد.

منابع

- ابوالقاسمی، عباس؛ محمودی، هیوا؛ و سلیمانی، اسماعیل. (۱۳۸۸). بررسی نقش سبک‌های دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی در تمیز دانشجویان سیگاری و غیرسیگاری. *مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار*، ۱۶(۳)، ۱۴۱-۱۳۴.
- احدی، بتول. (۱۳۸۸). رابطه احساس تنهایی و عزت نفس با سبک‌های دلبستگی دانشجویان. *فصلنامه مطالعات روانشناختی*، ۵(۱)، ۹۵-۱۱۲.
- امانی، رزیتا؛ و مجدوبی، محمدرضا. (۱۳۹۰). پیش‌بینی سبک‌های هویت بر اساس سبک‌های دلبستگی. *نشریه روانشناسی بالینی و شخصیت (دانشور رفتار)*، ۳(۵)، ۲۴-۱۳.

1. Cadoret
2. Douglas
3. Yucuis
4. Troutman
5. McNally, Palfai, Levine, & Moore
6. Thorberg & Lyvers

- باقری، مریم؛ آزادفلاح، پرویز؛ و فتحی‌آشتیانی، علی. (۱۳۹۲). مقایسه سبک‌های دفاعی و دلبستگی در زنان مبتلا به سوء مصرف دارو و غیر معتاد. *مجله روانشناسی*، ۱۶(۲)، ۲۳۶-۲۲۰.
- بشارت، محمدعلی؛ نوربخش، سیده‌نجمه؛ رستمی، رضا؛ و فراهانی، حجت‌اله. (۱۳۹۱). نقش تعدیل‌کننده خودتنظیم‌گری در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و شدت اختلال‌های مصرف مواد. *فصلنامه روانشناسی بالینی*، ۴(۳)، ۲۱-۳۲.
- بهادری خسروشاهی، جعفر؛ هاشمی‌نصرت‌آباد، تورج؛ و بیرامی، منصور. (۱۳۸۹). رابطه سبک‌های دلبستگی و تاب‌آوری با گرایش به مصرف مواد. *فصلنامه اعتیاد پژوهی سوء مصرف مواد*، ۴(۱۴)، ۳۰-۱۷.
- بهاری، سیف‌اله؛ و شیرخانی، محمد. (۱۳۸۸). رابطه ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های دلبستگی با خطر جویی در جوانان. *نوآوری‌های مدیریت آموزشی*، ۴(۳)، ۴۵-۲۹.
- حسینی‌المدنی، سیدعلی؛ کریمی، یوسف؛ و بهرامی، هادی. (۱۳۹۱). پیش‌بینی عضویت نوجوانان و جوانان در گروه‌های معتاد و غیرمعتاد بر اساس حمایت اجتماعی ادراک شده، سبک‌های دلبستگی، سبک‌های هویتی و صفات شخصیتی. (۱۳۹۱). *دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۱۳(۳)، ۴۵-۳۳.
- رحیمیان‌بوگر، اسحق. (۱۳۸۳). *بررسی رابطه رضایت شغلی، استرس شغلی، جهت‌گیری به کار و درگیری به کار با سبک‌های دلبستگی بزرگسالی در پرستاران بیمارستان‌های دولتی شهر اصفهان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، روان‌شناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان.
- رضاخانی‌مقدم، حامد؛ شجاعی‌زاده، داود؛ لشکرآرا، بهنام؛ صفری، حسین؛ سوادپور، محمدتقی؛ و صحبت‌زاده، رزاق. (۱۳۹۱). مقایسه مصرف مواد مخدر و علل گرایش به آن در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران و دانشگاه تهران. *مجله تحقیقات نظام سلامت*، ۸(۷)، ۱۳۱۰-۱۳۰۰.
- شعبی، فاطمه. (۱۳۹۴). *سبک دلبستگی و روابط اجتماعی*. تهران: انتشارات کتاب ارشد
- محمدزاده، جهانشا؛ خسروی، افرا؛ و رضایی، علی‌اصغر. (۱۳۹۱). بررسی سبک‌های دلبستگی به عنوان یکی از متغیرهای پیش‌بین در وابستگی به مواد مخدر در جوانان پسر شهر ایلام. *مجله تحقیقات نظام سلامت*، ۸(۷)، ۱۱۶۵-۱۱۵۹.
- میرحسامی، شریف. (۱۳۸۸). *بررسی نقش خانواده در گرایش جوانان و نوجوانان به اعتیاد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده. دانشگاه پیام نور.
- نظری‌چگنی، اکرم؛ بهروزی، ناصر؛ شیخ‌شبان‌هاشمی، سیداسماعیل؛ و مهرابی‌زاده‌هنرمند، مهناز. (۱۳۹۱). رابطه سبک‌های دلبستگی ایمن و نایمن اجتنابی با افسردگی و رضایت از زندگی با میانجیگری خوش‌بینی و حمایت اجتماعی در دانشجویان. *مجله دستاوردهای روانشناختی (علوم تربیتی و روان‌شناسی)*، ۴(۲)، ۸۱-۱۰۰.
- Bayrami, M., Heshmati, R., Mohammadpour, V., gholamzadeh, m., Ostad hasanloo, H., & Moslemifar, M. (2012). Happiness and willingness to communicate in three attachment. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 294-298.
- Caspers, K. M., Cadoret, R. J., Langbehn, D., Yucuis, R., & Troutman, B. (2005). Contributions of attachment style and perceived social support to lifetime use of illicit substances. *Addictive behaviors*, 30(5), 1007-1011.

- McNally, A. M., Palfai, T. P., Levine, R. V., & Moore, B. M. (2003). Attachment dimensions and drinking-related problems among young adults: The mediational role of coping motives. *Addictive behaviors*, 28(6), 1115-1127.
- Shahyad, S., Pakdaman, S., Tavakoly, M., Asadi, M., Siavoshi, H., Miri, M., & ShirAlipour, A. (2011). The Relationship between attachment style and motive, content and number of using SMS. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 887-890.
- Thorberg, F. A., & Lyvers, M. (2006). Attachment, fear of intimacy and differentiation of self among clients in substance disorder treatment facilities. *Addictive behaviors*, 31(4), 732-737.
- wyrzykowska, e., glogowska, k., & mickiewicz, k. (2014). attachment relationship among alcohol dependent persons. *Alkoholizm i Narkomania*, 27(2), 145-161.

